

UCHWAŁA NR XLIX/263/22
RADY GMINY NAREW

z dnia 29 grudnia 2022 r.

w sprawie przyjęcia „Programu wspierania rodziny w Gminie Narew na lata 2023-2025”.

Na podstawie art. 18 ust. 2, pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 559 ze zm.) oraz art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (tj. Dz. U. 2022 r. poz. 447 ze zm.) uchwala się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program wspierania rodziny w Gminie Narew na lata 2023-2025” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Narew.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2023 roku.

Przewodnicząca Rady Gminy

Aneta Leonowicz

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE NAREW NA LATA 2023-2025

Opracowanie:
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi

Narew, grudzień 2022

Spis treści

Spis treści.....	2
I. WPROWADZENIE	3
II. ZADANIA GMINY	5
III. ADRESACI PROGRAMU	6
IV. REALIZATORZY PROGRAMU	6
V. WSPIERANIE RODZINY W GMINIE NAREW.....	8
VI. CELE PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY	12
CEL GŁÓWNY	12
CELE SZCZEGÓŁOWE.....	12
VII. FINANSOWANIE PROGRAMU.....	13
VIII. MONITORING I SPRAWOZDAWCZOŚĆ	13

I. WPROWADZENIE

Rodzina w ujęciu społecznym jest najważniejszą i podstawową grupą społeczną, na której opiera się całe społeczeństwo. Ma ona zasadniczy wpływ na funkcjonowanie człowieka w rolach społecznych oraz kształtowanie jego tożsamości i postaw. Prawidłowo funkcjonująca rodzina daje jej członkom poczucie bezpieczeństwa i wzmacnia ich rozwój osobisty. Rodzina jako pierwsze i podstawowe środowisko wychowawcze bezpośrednio oddziałuje na osobowość dziecka, przekazując mu swój system wartości, tradycje, poglądy, a co za tym idzie ukierunkowuje na całe życie. Zaburzone więzi rodzinne wpływają destrukcyjnie na funkcjonowanie człowieka, stanowią podstawowe źródło jego deficytów. W przypadku wystąpienia jakiegokolwiek dysfunkcjonalności rodziny, Państwo ma obowiązek zapewnić dziecku specjalną ochronę i pomoc w przezwyciężeniu zaistniałej sytuacji. Wszelkie działania podejmowane na rzecz dobra dziecka i jego rodziny powinny być ze sobą spójne i uwzględniać prawo do zachowania własnej tożsamości.

Ideą w tworzeniu niniejszego programu jest przekonanie o niezastąpionej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka, którą należy promować i wzmacniać, zwłaszcza wobec wyzwań współczesnego świata.

Pomoc rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo -wychowawczej oraz organizację pieczy zastępczej określa ustawa z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (tj. Dz. U. 2022 r. poz. 1111 ze zm.) do zadań własnych gminy należy między innymi opracowanie trzyletnich programów wspierających rodziny, których głównym założeniem jest stworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Obowiązek ten realizowany jest przy wzajemnej współpracy i współdziałaniu odpowiednich służb publicznych, organizacji pozarządowych i kościołów oraz związków wyznaniowych, a także innych organizacji, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z pomaganiem rodzinie.

Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wspieranie rodziny prowadzone jest w formie:

1. pracy z rodziną,
2. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Poprzedni Program Wspierania Rodziny w Gminie Narew opracowano na lata 2020-2022. Program ten został przyjęty Uchwałą Nr XIV/83/19 Rady Gminy Narew z dnia 30 grudnia 2019 roku

Obecny Program zakłada kontynuację działań profilaktycznych na rzecz rodziny poprzez doskonalenie metod pracy z rodziną oraz wprowadzanie nowych form pomocy rodzinie w zależności od potrzeb. Program został opracowany na podstawie sprawozdań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Narwi oraz dotychczasowych doświadczeń wynikających z pełnienia obowiązków zawodowych pracowników ośrodka.

Zawarte w niniejszym programie propozycje pomocowe wspierają rodzinę w prawidłowym wypełnianiu funkcji. Założeniem Programu jest wspieranie rodziny naturalnej już na etapie gdy problemy się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji kiedy dziecko musi opuścić rodzinę.

Zapisy przytoczonej wyżej Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi działający w szczególności na podstawie:

- ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 506 ze zm.)
- ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (tj. Dz.U. 2021, poz. 511 ze zm.)
- ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. Dz.U. 2021 rok poz. 1507 ze zm.)
- oraz innych przepisów prawa materialnego, które dotyczą działań GOPS.

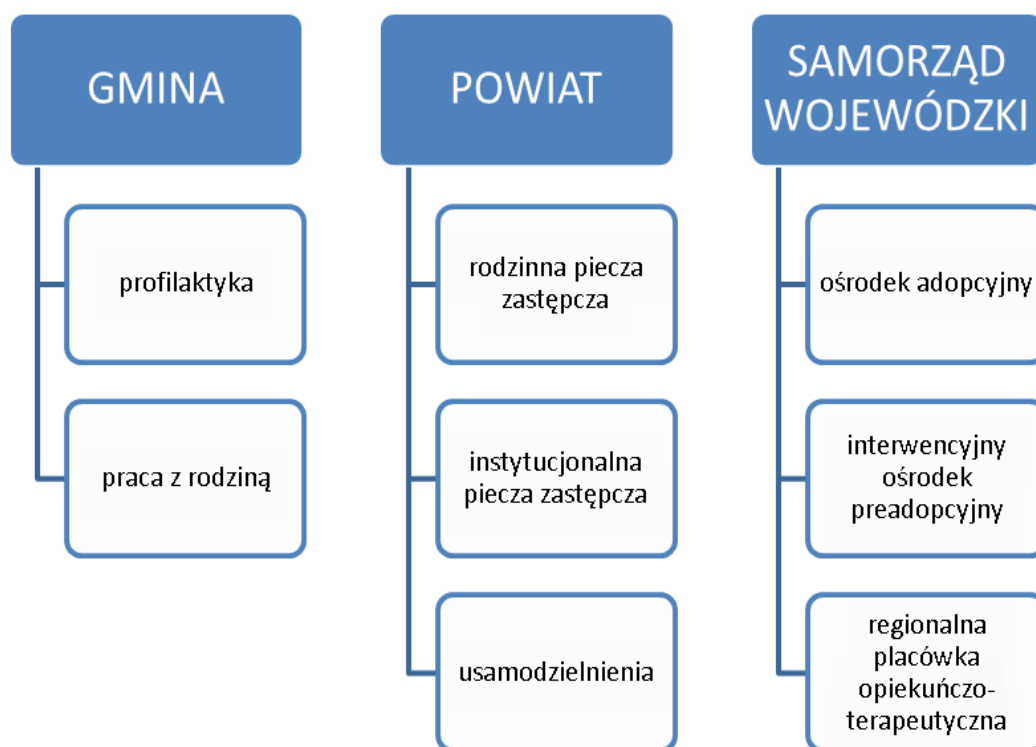
Program będzie uzupełnieniem zadań realizowanych na rzecz rodziny w gminie zapisanych w:

1. Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2022.
2. Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Narew na lata 2022-2026.

Organizację pomocy dziecku i rodzinie oraz podział kompetencji w zakresie organizacji pomocy dziecku i rodzinie pomiędzy samorządami przedstawiają rysunki 1 i 2.

Rysunek 1. Organizacja pomocy dziecku i rodzinie

Rysunek 2. Podział kompetencji w zakresie organizacji pomocy dziecku i rodzinie pomiędzy samorządami

Program uwzględnia lokalne uwarunkowania i nakreśla kierunki działań w perspektywie trzyletniej. Nadrzędnym ich celem jest wspieranie rodziny w jej opiekuńczo wychowawczej roli względem dzieci.

II. ZADANIA GMINY

1. Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.
2. Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.
3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki naturalnej nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego.
4. Praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.
5. Finansowanie:
 - podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - kosztów związanych z udzielaniem pomocy w opiece i wychowaniu dziecka w ramach umowy przez rodziny wspierające.

6. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.
7. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego.
8. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

III. ADRESACI PROGRAMU

1. Rodziny przeżywające problemy opiekuńczo-wychowawcze, a także, które są zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej.
2. Rodziny, których dzieci są już umieszczone w pieczy zastępczej, a które chcą współpracować z pracownikami służb społecznych na rzecz odzyskania opieki nad dziećmi.
3. Dzieci i młodzież, którym rodzina nie zapewnia należytej opieki.
4. Przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci.

IV. REALIZATORZY PROGRAMU

Program wspierania rodziny na lata 2023-2025 będzie służył realizacji gminnej polityki rodzinnej. Działania na rzecz dziecka i rodziny realizują instytucje opisane w poniższej tabeli.

Tabela 1: Instytucje realizujące działania na rzecz dziecka i rodziny w Gminie Narew

1. Urząd Gminy	Dowozy dzieci niepełnosprawnych, świadczenia rodzinne, opiekuńcze, wychowawcze, pielęgnacyjne.
2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Praca socjalna, pomoc finansowa, rzeczowa, dożywianie dzieci w szkołach, aktywizacja społeczno-zawodowa, wspieranie aktywności lokalnej, przyznawanie i wypłacanie stypendiów, karta dużej rodziny.

3. Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny	Wsparcie psychologiczne, przygotowywanie i realizowanie programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci, młodzieży, organizacja wypoczynku letniego, przeciwdziałanie problemom dotyczącym nadużywania alkoholu i innych używek.
4. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	Wsparcie i pomoc rodzinom w przezwyciężeniu problemu przemocy.
5. Zespół Szkolno-Przedszkolny	Działalność edukacyjno-wychowawcza, psychologiczno-edukacyjna, wsparcie pedagogiczne, psychologiczne dla rodziców i dzieci, realizacja programów edukacyjnych.
6. Narwiański Ośrodek Kultury	Organizacja czasu wolnego.
7. Gminna Biblioteka Publiczna	Organizacja czasu wolnego.
8. Policja	Działalność profilaktyczna, edukacyjna, informacyjna i interwencyjna.
9. Placówki służby zdrowia	Działalność w zakresie profilaktyki i opieki zdrowotnej.
10. Parafie z terenu gminy	Działalność charytatywna, pomoc finansowa, organizowanie wypoczynku.
11. Organizacje pozarządowe	Pomoc żywnościowa, organizacja letniego wypoczynku, organizacja czasu wolnego.

Dane: opracowanie własne

W Gminie Narew funkcjonuje szeroki wachlarz form pomocy dla dziecka i rodziny ze strony powyższych instytucji. Są to zarówno poradnictwa jak i konkretne usługi, które wspierają zwalczanie bezradności opiekuńczo-wychowawczej, zajmują się profilaktyką, walką z sytuacjami kryzysowymi, nałogami itp. Instytucje wspierają i pomagają, w stworzeniu optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej.

V. WSPIERANIE RODZINY W GMINIE NAREW

Rodzina jest pierwszym środowiskiem wychowawczym, które wpływa na osobowość człowieka, na jego rozwój i dalsze życie. To właśnie w niej tworzą się określone normy regulujące zachowanie jej członków. Rodzina pełni wiele funkcji, które mają na celu zaspokajanie potrzeb jej członków. Rodzice są najważniejszymi osobami w życiu dziecka. To na nich wzorują się mali członkowie rodziny. Zachowanie dobrych relacji w rodzinie gwarantować może właściwe kształtowanie osobowości i świadomości młodych osób.

Każda rodzina poddawana jest różnego rodzaju doświadczeniom, przeżyciom i problemom. Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża szereg czynników, wśród których na pierwszy plan wysuwają się zjawiska patologiczne. To one czynią rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom wobec dzieci i pozostałych członków rodziny. Problemy dotyczące współczesną rodzinę to: bezrobocie, alkoholizm i ubóstwo, wzrost agresji oraz przemoc wśród dzieci i młodzieży.

Nie zawsze sytuacja, w jakiej znajdują się dane rodziny i posiadane przez nich zasoby są wystarczające do poradzenia sobie z napotykanymi trudnościami. W takich sytuacjach należy korzystać z wiedzy i doświadczenia osób profesjonalnie zajmujących się wspieraniem osób i całych rodzin w ich funkcjonowaniu.

Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. W przypadku rodzin prawidłowo funkcjonujących, w których nie dochodzi do kryzysów istotną kwestią jest wspieranie jej w prawidłowym funkcjonowaniu i prowadzenie działań osłonowych, profilaktycznych. Pomoc powinna służyć odbudowie i podtrzymaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych.

Do celów opracowania niniejszego Programu konieczne było dokonanie aktualnej oceny problemów i potrzeb rodzin zamieszkujących gminę.

Gmina Narew jest gminą wiejską położoną w północno-wschodniej Polsce, w południowo-wschodniej części województwa podlaskiego w powiecie hajnowskim. Gmina Narew leży na szlaku drogi wojewódzkiej Białystok - Białowieża, w obrębie Puszczy Białowieskiej.

Gmina Narew ma powierzchnię 242 km² i jest zaliczana do grona największych obszarowo gmin Podlasia. Na terenie Gminy istnieje 37 sołectw obejmujących 48 miejscowości znajdujących się w granicach Gminy. Głównym ośrodkiem oraz siedzibą władz gminy jest Narew. Jest to malownicza miejscowość położona nad rzeką Narew.

Na dzień 31 grudnia 2021 roku Gminę Narew zamieszkiwało 3.296 mieszkańców. Tabela 2 przedstawia strukturę mieszkańców z podziałem na wiek i płeć.

Tabela 2: Struktura mieszkańców Gminy Narew w wybranych latach

Rok	Ogółem	Wiek:			Kobiety	Mężczyźni
		0-18 lat	19-60 lat	pow. 60 lat		
2019	3427	517	1907	1003	1789	1638
2020	3387	517	1875	991	1771	1616
2021	3296	497	1838	961	1709	1587

Dane: Urząd Gminy Narew

Na przestrzeni lat 2019-2021 struktura demograficzna mieszkańców gminy ulegała zmianom i będzie zmieniać się nadal, co jest charakterystyczne dla całej populacji mieszkańców kraju. Odnotowujemy systematycznie zmniejszającą się liczbę dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-18 lat), co jest związane z malejącą dzietnością rodzin. Wprowadzenie programu 500+ ma na celu między innymi odwrócenie tego procesu.

Wraz ze spadkiem liczby ludności gminy systematycznie zmniejsza się też liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, co przedstawia tabela 3. Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloproblemowe (jednocześnie w rodzinie występuje np. bezrobocie, alkoholizm, przemoc, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, długotrwała choroba). W związku z tym jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz porady. Tabela 4 obrazuje powody przyznania pomocy uwzględniające problemy rodzin.

Tabela 3: Korzystający z pomocy społecznej (bez świadczeń rodzinnych)

Rok 2019		Rok 2020		Rok 2021	
Liczba rodzin	Osoby w rodzinach	Liczba rodzin	Osoby w rodzinach	Liczba rodzin	Osoby w rodzinach
207	393	172	311	136	251

Dane: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi

Tabela 4: Powody przyznawania pomocy

Przyczyny udzielania pomocy	Rok 2019		Rok 2020		Rok 2021	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Potrzeba ochrony macierzyństwa	16	98	13	80	13	79
Bezradność ogółem: w tym:	5	12	7	17	7	17
Rodziny niepełne	5	12	6	15	6	13
Rodziny wielodzietne	0	0	0	0	1	4

Dane: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi

Grupy te stanowią podstawowych odbiorców działań programu. Zadania pracowników ośrodka pomocy społecznej – praca socjalna, projekty celowe oraz działania specjalistyczne będą kierowane więc do tychże rodzin i osób. Dzięki wsparciu rodziny niewiele dzieci trafia do instytucjonalnej pieczy zastępczej, co przedstawia tabela 5.

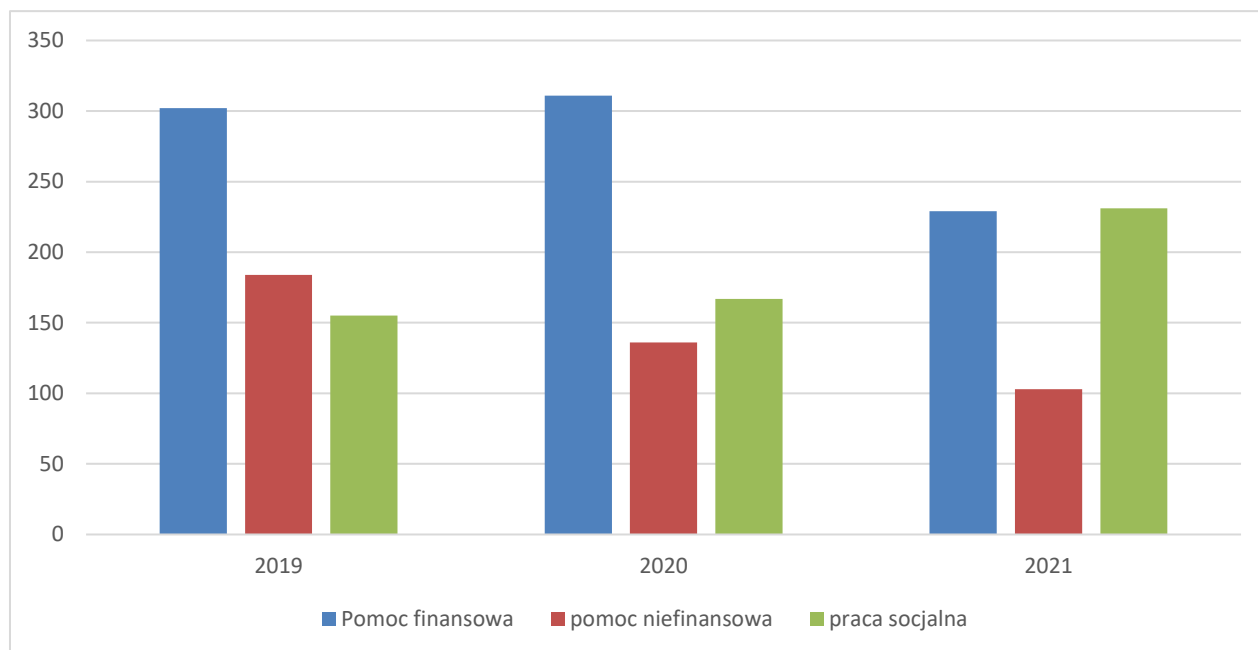
Tabela 5: Stan pieczy zastępczej w Gminie Narew

Wyszczególnienie	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Dzieci umieszczone w placówkach opiekuńczo wychowawczych	4	4	1
Rodziny zastępcze	2	2	1
Dzieci zgłoszone do adopcji	0	0	0
Asystentura	0	0	0
Wydatki	10.618,20	14.435,20	5.610,08

Dane: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi

W działalności ośrodka zmienia się również struktura udzielanej pomocy. Analiza danych pozwala stwierdzić, iż najczęściej udzielaną formą pomocy przez pracowników ośrodka były świadczenia pieniężne (zasiłki). Drugą w kolejności formą udzielanej pomocy była praca socjalna i porady, a najmniej osób skorzystało z pomocy niepieniężnej (np. dożywianie w szkołach).

Wykres 1. Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2019 - 2021 (liczba osób)

Dane: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi

Na podstawie posiadanych informacji diagnostycznych oraz wiedzy zespołu pracowników socjalnych zostały opracowane cel główny oraz cele szczegółowe zawarte w kolejnym rozdziale.

VI. CELE PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY

CEL GŁÓWNY

Celem głównym niniejszego programu jest stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej jak też wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo- wychowawczych oraz zapewnienie rodzinom i ich dzieciom na terenie gminy Narew wielowymiarowego i zintegrowanego systemu wsparcia, szczególnie w sytuacjach kryzysu i w obliczu trudności życiowych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Tworzenie spójnego systemu wspierania dziecka i rodziny

- koordynowanie działań różnych instytucji i organizacji działających na rzecz dziecka i rodziny,
- rozwijanie współpracy z instytucjami działającymi w sferze pomocy dziecku i rodzinie,
- wdrożenie systemu działań profilaktyczno-interwencyjnych obejmujących całą rodzinę,
- realizacja działań ujętych w Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- doskonalenie kadry działającej na rzecz rodziny.

2. Pomoc w zagospodarowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży

- organizowanie wypoczynku letniego,
- organizowanie czasu wolnego,
- organizowanie różnorodnych zajęć i imprez okolicznościowych dla dzieci i rodzin.

3. Stworzenie efektywnego systemu wsparcia rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych

- pomoc finansowa,
- pomoc rzeczowa,
- objęcie dożywianiem dzieci tego wymagających.

4. Wspieranie rodziców w ich funkcjach opiekuńczo wychowawczych

- współpraca z asystentem rodziny,
- zapewnienie łatwego dostępu do specjalistów
- podejmowanie działań na rzecz przywracania więzi rodzinnych,
- umożliwienia skorzystania z różnych form terapii,
- prowadzenie wszechstronnej pracy socjalnej z rodziną.

5. Prowadzenie działalności profilaktycznej na rzecz rodziny

- udział w kampaniach, konferencyjnych, seminariach promujących wartość rodziny,
- udział w programach profilaktycznych i edukacyjnych sprzyjających umocnieniu rodziny.

VII. FINANSOWANIE PROGRAMU

Program wspierania rodziny Gminy Narew na lata 2023-2025 finansowany będzie ze środków budżetu Gminy Narew, ustalanych corocznie w ramach budżetu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Narwi, ze środków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Narwi pochodzących z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz z budżetu państwa i środków pozabudżetowych pozyskiwanych z innych źródeł.

VIII. MONITORING I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Program Wspierania Rodziny w Gminie Narew na lata 2023-2025 nie stanowi zbioru zamkniętego. Wraz z rozpoznawanymi potrzebami możliwe jest projektowanie nowych przedsięwzięć, będących odpowiedzią na aktualne wyzwania.

Koordynatorem programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi. Monitoring będzie polegał na zbieraniu i analizowaniu danych dotyczących zrealizowanych zadań w ramach przedmiotowego programu, we współpracy z podmiotami zaangażowanymi w jego realizację.

Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Narwi co roku do 31 marca przedkłada Radzie Gminy sprawozdanie merytoryczne i finansowe z realizacji programu.